

**การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร
ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น
Community Economic Development According To Kutadanta
Sutta Of The Community Of Wangsawap Subdistrict
Phuphaman District Khonkaen**

พระครูเกษมธรรมสุนทร¹ และ พระครูสุธีคัมภีร์ญาณ²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

**Phrakhru Kasemthammasunthorn¹
and PhrakhruSudhikhambhirayan²**

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus, Thailand
Corresponding Author; Email: 1211wangphadum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตรของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

เศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาสังคมอันเนื่องมาจากโจรผู้ร้ายและความยากจน ด้วยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจชุมชน เพื่อแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ ส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มคนระดับล่าง ขอความร่วมมือจากกลุ่มชนระดับบน ตรวจสอบคุณสมบัติเจ้าของโครงการ ตรวจสอบคุณสมบัติผู้อำนวยการ

* ได้รับบทความ: 2 ธันวาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562

Received: December 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

โครงการ ไม่ให้เสียตายทรัพย์ในการทำทาน ให้วางใจต่อผู้ที่มารับทาน ไม่ให้เบียดเบียนคน สัตว์ และตัดต้นไม้

สภาพเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนตำบลวังสวาบฯ ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มี รายได้ที่ไม่แน่นอน เกิดจากการรวมตัวของชุมชน มีแรงจูงใจมาจากการดูสื่อต่างๆ กระบวนการสร้างเครือข่ายใช้วิธีนำเสนอในที่ประชุม สร้างเครือข่ายด้วยการสนทนาและ ชักชวนกัน จุดอ่อนคือขาดองค์ความรู้ จุดแข็งคือมีทรัพยากรที่หลากหลายและคนใช้ชีวิตแบบ พอเพียง ผลผลิตคือชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

วิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ของชุมชนตำบลวังสวาบ สามารถสรุปเป็น 3 ประเด็นสำคัญ (1) การวางแผนเป็นยุทธศาสตร์การปราบโจรและความ ยากจน (2) การสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง เป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการผลิตและการ จำหน่าย (3) การเสริมเศรษฐกิจให้มั่นคง เป็นยุทธศาสตร์การสร้างพันธมิตรทางการตลาด

คำสำคัญ: เศรษฐกิจชุมชน; แนวกฎทันตสูตร

Abstract

Research article on "Community Economic Development along the Gut Dental Formula of Wang Sawap Sub-district Phuphaman District KhonKaen Province "has a purpose To study the community economy along the Gutta dental formula in Theravada Buddhism To study community economic conditions Of the community of Wang Sawap Sub-district Phuphaman District KhonKaen Tostudy and analyze community economic development along the dental formula Of the community of Wang Sawap Sub-district Phuphaman District KhonKaen

The research found that

Community economy along the dental formula In Theravada Buddhism Is a strategy to solve social problems caused by bandits, criminals and poverty With community economic development To solve integrated problems Promoting careers for lower-level groups Requesting cooperation from top-level groups Check the project owner's qualifications Check project director qualifications Not to regret the wealth of eating To trust those who come to eat Not to encroach on animals and cut trees

Community economic conditions of the community of Wang Sawap Sub-district Based on agriculture With uncertain income Caused by community integration Motivated by watching various media The process of creating a network using the method presented at the meeting Create a network with

dialogue and persuasion. The weakness is lack of knowledge. The strength is to have a variety of resources and sufficient living people. Productivity is a community with more income.

Analysis of community economic development along the dental formula Of the community of Wang Sawab Sub-district Can be summarized into 3 major issues (1) planning as a strategy to quell the robbery and poverty As a strategy to strengthen production and distribution (3) to strengthen the economy Is a marketing alliance strategy

Key words: Community economy; Gout dental formula

บทนำ

ในท่ามกลางสถานการณ์โลกที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในด้านต่างๆ เป็นวงกว้าง การปกครองประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านอาชญากรรม เกิดอาชญากรรมทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ปรากฏเป็นข่าวให้เห็นประจำทุกวัน ปัญหาด้านยาเสพติดที่มีทั้งการเสพและจำหน่ายแพร่ระบาดไปทั่ว ปัญหาด้านความขัดแย้งของชนในชาติ ที่ขาดความสามัคคี แบ่งขั้ว ต่อต้านคัดค้าน เอาแพ้เอาชนะกัน ซึ่งกำลังเป็นปัญหาที่เหมือนไฟสุ่มซ่อนอยู่ในขณะนี้ โดยยังไม่มีที่ท่าว่าจะดับสนิทลงได้อย่างไร และที่สำคัญมากที่สุดในเวลาขณะนี้คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเรื่องปากท้องของคนทุกชีวิต ระบบเศรษฐกิจพิการ ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการให้เกิดสภาพคล่อง ประชาชนมีรายได้ต่ำ แต่ค่าครองชีพสูง และหาได้ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่กำลังรอคำตอบว่าจะมีวิธีการแก้ไขได้อย่างไร ในทางบ้านเมืองนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศเริ่มใช้แผนพัฒนาประเทศ ฉบับแรก เมื่อปี พ.ศ.2504 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันได้เข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ซึ่งกำหนดหลักการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) อันเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ ที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและ

ช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม อันจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงวิธีการแก้ปัญหาสังคมไว้ในกฎทันทสูต (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996, 9/ 323 – 388 : 125-160) เป็นพระสูตรที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์การเมือง (PhrakruSophon pariyattisuthee (Sribandon Tirathammo), 2009 : 89) ทรงแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้รัฐมั่นคง (Preecha ChangkwanYuen, 1997: 81) และวิธีการพัฒนาบ้านเมืองให้เข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนโดยชี้ให้เห็นถึงปัญหาบ้านเมืองอันเนื่องมาจากโจรผู้ร้ายและความยากจน ซึ่งผู้ปกครองจักต้องจัดการให้หมดไปแบบถอนรากถอนโคน ส่วนแนวทางในการแก้ไขโดยการใช้อำนาจของรัฐนั้น เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่อาจจะทำให้โจรผู้ร้ายหมดไปได้การแก้ที่ควรส่งเสริมเศรษฐกิจให้เกิดสภาพคล่องพระสูตรนี้ได้เสนอหลักการพัฒนาชุมชนแบบล่าง 3 บน 4 กล่าวคือ ให้ส่งเสริมอาชีพแก่คนระดับล่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มเกษตรกร (2) กลุ่มพาณิชย์กรรม (3) กลุ่มข้าราชการ ซึ่งจะเป็นเหตุให้บ้านเมืองไม่มีโจรผู้ร้าย ประชาชนมีกินมีใช้และอยู่ดีมีสุข และการเชิญกลุ่มคนระดับบน 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มกษัตริย์หัวเมือง (2) กลุ่มอำมาตย์ (3) กลุ่มพราหมณ์มหาศาล และ (4) กลุ่มคหบดีมหาศาล มาเข้าร่วมโครงการด้วย นอกจากนี้ ยังมีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้นำและที่ปรึกษาโครงการ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและวางใจ ส่วนการลงทุนนั้นใช้หลักเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการลงทุนน้อย แต่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสาระสำคัญโดยรวมของพระสูตรนี้คือการพัฒนาคน ตามแนวของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยวิธีการส่งเสริมอาชีพและคุณธรรมควบคู่กัน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนได้

ชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น มีสภาพปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาบ้านชาวมัต ตามที่ปรากฏในกฎทันทสูต เช่น ปัญหาความยากจน เกิดโจรผู้ร้าย ปัญหายาเสพติด ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ประสบปัญหาในด้านการวางแผน อันเนื่องมาจากขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ รวมถึงปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ยังไม่สนองตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (Three-year district development plan Wang Saw Subdistrict Administrative Organization Phu Pha Man District Khon

Kaen Province 2016 – 2018 : 32-35) จึงเป็นเหตุให้ประสบปัญหาเชื่อมโยงกันแบบลูกโซ่ แม้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ดำเนินการเข้าช่วยเหลือหลายวิธี แต่ยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศไม่ได้สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในชนบท หรือ “เศรษฐกิจของฐานล่าง” ซึ่งเป็นเศรษฐกิจของประชากรส่วนใหญ่และมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม ดังนั้น เพื่อให้เศรษฐกิจของชาติมีความเจริญจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเศรษฐกิจในระดับล่างคือ เศรษฐกิจชุมชน (Akkarajet Chaiyaphum, 2016 : 50-65)

ดังนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัย จึงมีความเห็นว่า หากได้นำวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตรมาศึกษาแล้ว จึงสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้นั้นมาเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น เพื่อการมีส่วนร่วมและผลักดันให้เกิดการยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนดังกล่าวให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นชุมชน สังคม และประเทศชาติ ที่มีความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2) เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจชุมชน ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบ

และขอบเขตของระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการศึกษา โดยสรุปดังต่อไปนี้

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเอกสาร

(1) ชั้นปฐมภูมิ ศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539.

(2) ชั้นทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์ ตำรา เอกสาร งานนิพนธ์ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา และสิ่งพิมพ์หรือข้อมูลจาก Internet เป็นต้น

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารดังกล่าวนั้น มาเรียบเรียงตามความสำคัญของเนื้อหา จากนั้น จึงนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาองค์ความรู้ต่อไป

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของกรวิจัยไว้ดังนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร มีวิธีการอย่างไร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของนักปราชญ์ นักคิด และนักวิชาการเป็นอย่างไร ตลอดจนถึงสภาพเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น มีความเป็นอยู่และดำเนินชีวิตโดยทั่วไปอย่างไรมีปัญหาโดยตรงด้านใดบ้าง ปัญหาเหล่านั้นมีอะไรเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยรองให้เกิดขึ้น ปัญหาเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อส่วนใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่การนำองค์ความรู้ที่ได้ มาศึกษาวิเคราะห์หาองค์ความรู้ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น ให้มีความเข้มแข็งและเจริญอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเป็นอุปการะต่อการพัฒนางานวิจัยต่อไป

3) ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่จะทำการวิจัย ซึ่งอยู่ในเขตชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น โดยการเลือกชุมชนที่จะทำการวิจัย จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านวังสวาบ หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านวังผาดำ หมู่ที่ 2 และชุมชนบ้านฝายตาสวน หมู่ที่ 8 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าสภาพของชุมชนดังกล่าวมีความสอดคล้องกันกับชุมชนบ้านขามมุด ตามที่ปรากฏในกฎทันตสูตรนั้น หากได้นำวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ในกฎทันตสูตรมาศึกษาวิเคราะห์แล้ว จักสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนดังกล่าว ให้มีความเข้มแข็งและเจริญงอกงามอย่างยั่งยืนตลอดไป

4) ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การกำหนดขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดแบบเจาะจง การได้มาของประชากรกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้ ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงเป็นรายบุคคล (Purposive random) เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาการศึกษา จึงใช้วิธีเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการตอบแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้มาจากประชากรกลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนบ้านวังสวาบ หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านวังผาดำ หมู่ที่ 2 และชุมชนบ้านฝายตาสวน หมู่ที่ 8 ตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น เริ่มตั้งแต่อายุ 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 26 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 6 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มกรรมกร ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 4 คน (2) กลุ่มเกษตรกร ได้แก่ เกษตรกรผู้ทำนาข้าว 4 คน และเกษตรกรผู้ทำพืชไร่ 3 คน รวมกลุ่มเกษตรกร จำนวน 7 คน (3) กลุ่มผู้ค้าขาย ได้แก่ ผู้ค้าขายที่ตั้งร้านค้าอยู่กับที่ จำนวน 2 คน (4) กลุ่มนักรบการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 3 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวังสวาบ 1 คน รวมกลุ่มนักรบการเมืองท้องถิ่น จำนวน 6 คน (5) กลุ่มข้าราชการ ข้าราชการครู 3 คน พนักงานราชการ 1 คน ลูกจ้างของรัฐ 1 คน รวมกลุ่มข้าราชการ จำนวน 5 คน (6) กลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจรับเหมา 1 คน ผู้ประกอบธุรกิจการค้า 1 คน รวมกลุ่มนักรบธุรกิจ จำนวน 2 คน รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จักทำการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 26 คน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

เศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาสังคมอันเนื่องมาจากโจรผู้ร้ายและความยากจน ด้วยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยการนำหลักพุทธธรรม ค่านิยมและวัฒนธรรมทางความเชื่อของสังคม

มาเป็นเครื่องมือในการปรับทัศนคติของคนในชาติ เพื่อแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นตอนได้ ดังนี้

1) ส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มคนระดับรากหญ้า 3 กลุ่ม เป็นการสร้างรากฐานเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยให้ผู้นำส่งเสริมอาชีพแก่คนระดับรากหญ้า 3 กลุ่ม (1) มอบพันธุ์พืชแก่เกษตรกร เพื่อส่งเสริมด้านการผลิต (2) มอบเงินทุนแก่พ่อค้า เพื่อส่งเสริมด้านการจำหน่าย (3) มอบเงินเดือนแก่ข้าราชการ เพื่อส่งเสริมด้านการบริหารจัดการ โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ที่จะมีสิทธิ์ได้รับการส่งเสริมดังกล่าว จะต้องเป็นผู้ขยันในหน้าที่ของตน ซึ่งจะอำนวยผลดี ทำให้ชุมชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี มีกินมีใช้ มีรายได้ หลุดพ้นจากความยากจน ทำให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

2) ขอความร่วมมือจากกลุ่มชนระดับบน 4 กลุ่ม เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน โดยให้ผู้นำประสานกับคน 4 กลุ่ม (1) กลุ่มกษัตริย์ (2) กลุ่มอำมาตย์ (3) กลุ่มพราหมณ์ มหาศาล (4) กลุ่มคหบดีมหาศาล ให้มาร่วมมือด้วย เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้า ผลดีคือ ทำให้ชุมชนมีตลาดรองรับได้มากขึ้น ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดความยั่งยืน

3) ตรวจสอบคุณสมบัติเจ้าของโครงการ เป็นการเลือกผู้นำที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยใช้ค่านิยมและวัฒนธรรมทางความเชื่อของสังคมมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดคุณสมบัติของผู้นำ 8 ด้าน (1) ด้านชาติตระกูล (2) ด้านบุคลิกภาพ (3) ด้านคุณภาพ (4) ด้านยศศักดิ์ และบริวาร (5) ด้านความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ (6) ด้านความเชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์ (7) ด้านความมีปัญญา (8) ด้านความเป็นผู้ฉลาดผลดีคือได้ผู้นำที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติ ที่จะช่วยให้เศรษฐกิจชุมชนเจริญรุ่งเรืองและก้าวไกลไปในอนาคต

4) ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้อำนวยการโครงการ เป็นการเลือกผู้อำนวยการหรือคณะทำงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยใช้ค่านิยมและวัฒนธรรมทางความเชื่อของสังคม มาเป็นเครื่องมือในการกำหนดคุณสมบัติ 4 ด้าน (1) ด้านความมีชื่อเสียงและเกียรติคุณ (2) ด้านความเป็นบัณฑิต (3) ด้านความประพฤติดี (4) คุณสมบัติด้านความฉลาดรอบรู้ผลดีคือได้ผู้อำนวยการหรือคณะทำงานที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติ ที่จะช่วยให้เศรษฐกิจชุมชนเจริญรุ่งเรืองและก้าวไกล

5) ไม่ให้เสียดายทรัพยากรในการทำทาน เป็นการสร้างค่านิยมชุมชนแห่งบุญกุศลโดยการนำหลักบุญกุศลมาเป็นเครื่องมือในการปรับทัศนคติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้นำ

ไม่ให้เสียตายทรัพย์ในการทำทาน ทั้ง 3 วาระ 1) ก่อนให้ ก็ไม่เสียตายทรัพย์ที่กำลังจะหมดไป 2) ขณะให้ ก็ไม่เสียตายทรัพย์ที่กำลังหมดไป 3) หลังจากให้แล้ว ก็ไม่เสียตายทรัพย์ที่หมดไปแล้ว ผลดีคือ ทำให้ผู้นำเป็นที่รักและนับถือจากคนในสังคม ส่วนประชาชนผู้ได้รับทานย่อมมีกำลังใจ และยินดีให้ความร่วมมือ

6) ให้วางใจต่อผู้ที่มารับทาน เป็นการประสานสัมพันธ์คนในชุมชนให้รู้จักสามัคคี สร้างค่านิยมชุมชนแห่งการเอื้อเฟื้อ โดยให้ผู้นำแจกทานแก่คนทั่วไปแบบไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เพื่อประสานคนในชุมชน ผลดีคือ ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ

7) ไม่ให้เบียดเบียนคน สัตว์ และตัดต้นไม้ เป็นการสร้างค่านิยมชุมชนแห่งความพอเพียง มาเป็นเครื่องมือในการปรับทัศนคติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม ที่มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตแบบฟุ่มเฟือย ผลดีคือ ทำให้สังคมมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตแบบ และรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็ง และยั่งยืนตลอดไปได้

สภาพเศรษฐกิจชุมชน ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น การประกอบอาชีพที่เป็นปัจเจกบุคคล (ครอบครัว) นั้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม เนื่องจากสภาพทางภูมิประเทศเหมาะแก่การเกษตร แต่ประสบปัญหาด้านราคาที่ไม่แน่นอน เนื่องจากถูกกำหนดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง จึงทำให้ขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ได้ลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากชาวบ้านทำเกษตรยุคใหม่แบบอุตสาหกรรม ที่พึ่งพาสารเคมี ปุ๋ยเคมี และสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งเป็นเหตุให้ดินเสื่อมคุณภาพ ร่องลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป เนื่องจากการไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และไม่ต้องมีการลงทุนมากนัก ต่อมาคืออาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่บริการคนอื่นอยู่กับบ้าน

รายได้ในระดับปัจเจกบุคคล (ครอบครัว) นั้น ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย 3 อาชีพนี้ เป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอน เนื่องจากมีปัจจัยเสี่ยงสูงหลายด้าน ฤดูกาลทางธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงและราคาสินค้าที่ถูกกำหนดโดยคนอื่นเป็นต้น อาชีพค้าขายนั้นขึ้นอยู่กับรายได้ของคนในชุมชน ส่วนอาชีพที่มีรายได้แน่นอนนั้น ได้แก่ อาชีพรับราชการ ซึ่งโดยรวมแล้วต่างก็พอมีกินมีใช้และเหลือเก็บบ้างนิดหน่อย ไม่ถึงกับเหลือเก็บมากหรือร่ำรวยมากนัก ส่วนอาชีพที่สามารถสร้างความเจริญทางฐานะอย่างรวดเร็ว คือ อาชีพประกอบธุรกิจบริษัทรับเหมา

เศรษฐกิจชุมชนตำบลวังสวาบแต่ละอย่างนั้น เกิดจากการที่คนภายในชุมชนรวมตัวกัน จัดตั้งกลุ่มขึ้นมา คือ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนขยะ กลุ่มสวัสดิการชุมชน กลุ่มกองทุนสัมมาชีพ กลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มทำน้ำดื่มและน้ำแข็ง กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มฌาปนกิจ โครงการหมู่บ้านนวัตกรรมวิสาหกิจผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย 10 ชนิด

แรงจูงใจที่ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน เกิดจากการดูสื่อออนไลน์ต่างๆ การเดินทางไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่ จากการสนทนากัน จึงนำมาเสนอในที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน แล้วโหวตเสียงเพื่อขอมติ ซึ่งประกอบกับการมีความหวังเรื่องกำไรและดอกผลที่จะได้ด้วย บางอย่างเกิดจากนโยบายของรัฐ บางอย่างเกิดจากสภาพปัญหาของชุมชน

กระบวนการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน วิธีการสร้างเครือข่าย ใช้วิธีการนำเสนอในที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน และทำการโหวตเพื่อลงมติกัน รวมถึงการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมรับผิดชอบงาน

จุดอ่อนของระบบเศรษฐกิจชุมชนโดยรวม คือ บุคลากรขาดองค์ความรู้ในการทำงาน ส่วนจุดแข็งของระบบเศรษฐกิจชุมชนโดยรวม คือ ความมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ความสามัคคีของชุมชน มีวัดและพระสงฆ์ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับชาวบ้าน

ผลผลิตของเศรษฐกิจชุมชนของชุมชนตำบลวังสวาบ ชาวบ้านมีรายได้มีกำไรปันผลน้อยแต่นำไปลงทุนต่อยอดเพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย คนในชุมชนสามารถเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายจากการที่กลุ่มมีความเข้มแข็ง

ในอนาคตชุมชนหรือกลุ่มต่างๆ ควรจะพัฒนางานของตนให้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนและจากชุมชนอื่น และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

จากการศึกษาวิเคราะห์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวกฎทันตสูตร ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็นสำคัญดังนี้

ประเด็นที่ 1 การวางแผน : เป็นยุทธศาสตร์ในการปราบโจรแบบไม่ต้องปราบ แต่เป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชาติ เพราะเมื่อคนมีอาชีพการงานมั่นคง ย่อมมีรายได้ที่มั่นคง มีกินมีใช้ มีความสุข สิ่งเหล่านี้ก็จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจที่เข้มแข็ง

ประเด็นที่ 2 การเสริมสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง : การมอบพันธุ์พืชแก่เกษตรกร เป็นการเสริมสร้างปัจจัยด้านการผลิต ซึ่งเป็นรากฐานของประเทศให้เข้มแข็ง การมอบทุนแก่

พ่อค้า เป็นการส่งเสริมปัจจัยด้านการส่งออก ซึ่งเป็นการกระจายสินค้า การมอบเงินเดือนให้แก่ข้าราชการ เป็นการส่งเสริมปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

ประเด็นที่ 3 การส่งเสริมเศรษฐกิจให้มั่นคง : เป็นการสร้างแนวร่วมหรือพันธมิตรทางการตลาด เนื่องจากคน 4 กลุ่มนั้น เป็นกลุ่มชนที่มีอิทธิพลทางสังคมสูง กลุ่มกษัตริย์มีอิทธิพลด้านปกครอง กลุ่มอำมาตย์มีอิทธิพลด้านการบริหาร กลุ่มพราหมณ์มหาศาลมีอิทธิพลทางความเชื่อ และกลุ่มคหบดีมีอิทธิพลทางการเงิน จะช่วยให้มีตลาดใหญ่รองรับ สามารถกระจายผลผลิตได้มากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดความยั่งยืนตลอดไป

วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม : ชุมชนตำบลวังสวาบ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การเกษตรอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และค้าขาย 3 อาชีพนี้ มีรายได้ไม่แน่นอนเศรษฐกิจชุมชนตำบลวังสวาบ เป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาทำการเพิ่มรายได้แรงจูงใจที่ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน เกิดจากความคิดของชุมชน แล้วนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนภายใน กระบวนการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนใช้วิธีการนำเสนอในที่ประชุม จุดอ่อนคือ บุคลากรทำงานขาดองค์ความรู้ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการแปรรูป ส่วนจุดแข็งคือ มีทรัพยากรที่หลากหลาย มีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวม ผลผลิตของเศรษฐกิจชุมชนสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ครัวเรือน มีผลกำไรพออยู่พอใช้ไปได้เรื่อยๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสรุป ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ผลการศึกษาวิจัยเศรษฐกิจชุมชนตามแนวภูฏานตสูตร พบว่า เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เพื่อแก้ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยง และส่งผลกระทบต่อไปทั่วทุกภาคส่วนแบบลูกโซ่ ทั้งสังคม การปกครอง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคนเป็นสำคัญ เพราะคนเป็นหัวใจของการพัฒนาทุกๆ อย่าง สอดคล้องกับ ศันสนีย์ ชุมพลปัญญา Sunanee ChumponbunChorn (2016) ที่แสดงทัศนคติไว้ว่า “แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูฏานตสูตรนั้น มีความเป็นเศรษฐศาสตร์มหภาคอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งนอกจากจะเกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจแล้ว ยังเกิดการพัฒนาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลด้วย แต่จุดมุ่งหมายที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดคือการพัฒนา

มนุษย์ทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจ ให้อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรม อีกทั้งยังปลูกฝังศีลธรรมอันดีงามให้เจริญยิ่งขึ้น เมื่อคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้รับการพัฒนาดีแล้ว ย่อมเป็นพลังขับเคลื่อนให้ประเทศเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน” สอดคล้องกับพระภิกษุวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว) PhraPhawanaviriyakhun (Phadet Thatthachevo) (2003) ที่แสดงทัศนคติไว้ว่า “หัวใจในการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาคน เพราะคนคือตัวจักรกลสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งการจะพัฒนาคนจะต้องพัฒนาที่จิตใจ ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจจึงต้องทำควบคู่กับการพัฒนาจิตใจของคนด้วย มิฉะนั้น ผลแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจก็จะไม่ยั่งยืน จะประสบความล้มเหลวในที่สุด”

2) สภาพเศรษฐกิจชุมชน ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกู่ฝาม่าน จังหวัดขอนแก่น แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับที่น้อย แต่ชุมชนยังสามารถตั้งอยู่ได้ เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ด้านปัจจัยภายในที่หลากหลาย นั่นคือ การมีทรัพยากรที่หลากหลาย ความสามัคคีของคนในชุมชน การมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่เรียบง่าย จึงช่วยให้เศรษฐกิจชุมชนสามารถอยู่รอดและทรงตัวอยู่ได้ สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนของ ประทีป วีรพัฒน์นิรันดร์ Prateep Weeraphattananiran (1998) ที่ให้ทัศนคติเกี่ยวกับเป้าหมายสำคัญของเศรษฐกิจชุมชนว่าการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนนั้น ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน ให้มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการผลิต การบริโภคใช้สอย และจำหน่ายจ่ายแจก โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสร้างกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช His Majesty King Bhumibol Adulyadej (1974) ทรงประทานโอวาทไว้พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2517 ว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานจากมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงโดยลำดับต่อไป

3) วิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวภูฏานตสูตร ของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกู่ฝาม่าน จังหวัดขอนแก่น จากการที่ชุมชนมีปัจจัยภายในที่ดี ทั้งด้านภูมิประเทศที่เหมาะสม ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ความสามัคคีของคนในชุมชน และค่านิยมหรือวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ชุมชนมีโอกาที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิผล

ไปได้อีกมากมาย แต่ปรากฏว่าชุมชนยังไม่สามารถดึงเอาศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่นั้น ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้เพราะขาดปัจจัยสำคัญบางอย่าง เช่น ความรู้ในด้านวิชาการที่จะช่วยให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบที่ดี มีแผนที่ดี ขาดการเชื่อมประสาน และการเข้าถึงหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ตลอดจนการปรับทัศนคติในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับส่วนต่างๆ อย่างบูรณาการสอดคล้องกับ อติศักดิ์ ทองบุญ Adisak Thongboon (2004) ที่ได้แสดงทัศนคติว่าแนวคิดในกฎพันตสูตรนั้น เป็นการนำเสนอแนวทางการปฏิบัติแนวความคิดทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นมูลฐานที่สัมพันธ์กับแนวคิดทางการเมืองแบบธรรมาธิปไตยเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของผู้นำจากเดิมที่มุ่งสร้างความมั่งคั่งและอำนาจทางการเมืองให้แก่ตน มามุ่งมั่นพัฒนาด้านเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชน ภายใต้การปกครองอันชอบธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ครบทุกขั้นตอนแล้ว ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐบาลหรือหน่วยงานทางการปกครองควรกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนและนำกลยุทธ์ไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างจริงจัง

2) รัฐบาลหรือหน่วยงานทางการปกครองควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของชุมชนมาประยุกต์ใช้ในพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีบทบาทในการสร้างความตระหนักถึงสาเหตุของความยากจน ต้องทำให้ประชาชนรู้ถึงหลักเศรษฐกิจชุมชนและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง และเป็นองค์กรที่คอยช่วยประสานเชื่อมโยง เป็นเสาหลักให้กับชุมชนทุกชุมชนและหน่วยงานของรัฐ ในการช่วยกันแก้ไขปัญหาความยากจน จากล่างขึ้นสู่บนเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1) ชุมชนแต่ละชุมชนควรมีการรวมตัวกัน เพื่อตั้งกลุ่มเพื่อร่วมกันทำการศึกษาวิจัยเศรษฐกิจชุมชนภายในชุมชนของตนเอง และควรมีหลายๆ กลุ่ม ให้ครอบคลุมด้านต่างๆ เพื่อร่วมกันสร้างรากฐานของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

2) ชุมชนควรเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ เช่น ความประพฤติดี มีทั้งความรู้และความสามารถเป็นที่ยอมรับของคนชุมชนและสังคมทั่วไป ให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการ เพื่อเป็นตัวแทนในการดำเนินงานแทนประชาชน

3) ชุมชนแต่ละชุมชนควรมีเวทีกลาง ในการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อระดมความคิดและร่วมกันกำหนดทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาระบบการผลิต การเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย เพื่อพัฒนาสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

2) ควรศึกษารวบรวมภูมิปัญญาที่สำคัญของชุมชน การเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่มีให้สามารถนำมาใช้ในชุมชนต่อไปได้อีก

3) ควรศึกษาหลักพุทธธรรมต่างๆ ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวปฏิวัติสังคมนิยม และเหมาะสมกับชุมชนแต่ละแห่ง

References

- Adisak Thongboon. (2004). *Analysis of Mahayana in Kutadantasutta*. from <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14333> (10 October 2018)
- Akkarajet Chaiyaphum. (2016). The economic community concept: Look back, Go forward, Bring Economic Community to survive. *Journal of Nakhon Lampang Buddhist College*. Vol. 5. No. 2. July - December 2016 : 50-65.
- His Majesty King Bhumibol Adulyadej (1974). *Sufficiency economy philosophy*. from http://www.rdpb.go.th/rdpb/visit/philosophy_of_sufficiency_economy.html (15 October 2018)

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya version*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- PhrakruSophonpariyattisuthee (Sribandon Tirathammo). (2009). *political science in the Tripitaka*, 1st edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- PhraPhawanaviriyakhun (Phadet Thatthachevo). (2003). *Buddhist Political Science and Thaksinics Analysis*. 1st edition. Bangkok: Graphic Art Printing.
- Prateep Weeraphattananiran. (1998). *The Power of Ecology and Community Foundation*. From http://www.banrainarao.com/column/commu_econ_02 (15 October 2018)
- Preecha ChangkwanYuen. (1997). *The Political Perspectives of Buddhism*. Bangkok: Samakhi Samarnsarn Company Limited.
- Sunsanee Chumponbunchorn. (2016). Kutadantasutta and Management in Macroeconomics. *Dhammadhara Journal*. Vol. 2 , No. 3) July – December. : 160- 161
- Three-year district development plan Wang Saw Subdistrict Administrative Organization Phu Pha Man District Khon Kaen Province 2016 – 2018*. Khon Kaen.